

KIRSAL TOPLULUKLARIMIZDA TERCIHLİ EVLİLİK TIPLERİNİN İŞLEVSEL ÇÖZÜMLENİŞİ

Dr. Mahmut TEZCAN

Tercihli evlilik tiplerinden bahsederken kuşkusuz akraba evlilikleri akla gelmektedir.

Günümüz toplumlarında akrabalığın önemi nedir? Bu sorunun cevabı, toplumlar sanayileştikçe akrabalığın da öneminin giderek azaldığı biçimindedir. Ülkemiz kırsal topluluklarında akrabalık ilişkileri çok yoğun bir biçimde süregelmektedir. Bu ilişkiler olumlu veya olumsuz olabiliyor.

Yakın akrabalarla evlilik, akrabalık ilişkileri içerisinde en çok görülenler arasındadır. Esasen birçok köylerde köy halkı çoğunlukla birbirleriyle akraba olduğu için evlenmeler de zorunlu olarak kendi aralarında olmaktadır. (Erdentuğ, 1956, s. 59). Ülkemiz kırsal topluluklarında oldukça yaygın olan bu ilişki biçimi, köy sosyolojisi ve kültürel antropoloji literatüründe işlevsel açıdan yeterli araştırmalara konu olmamıştır. Biz bu incelememizde Elazığ'ın Maden kazası civarında "Bermaz" köylerinden birkaçında yaptığımız gözlemleri ve kısmen de literatürden yararlandığımız bulguları belirtmeye çalışacağız.

Gözlemde bulunduğumuz köyler, Elazığ'ın Maden ilçesinin Hazar bucağına bağlı Işıktepe (Eski adı Kıcan) ve Yenibahçe (Eski adı Geri) köyleridir.

Kimler Yakın akraba sayılıyor?

Köylüler yakın akraba olarak amca, dayı, hala ve teyze çocuklarının yakın akraba sayıldıklarını ve bunların birbirleriyle evlen-

dirildiklerini belirttiler. Ayrıca bunların dışında daha uzak akrabalarla da evlilikler olmuştur. Literatürde de akraba evlilikleri, "çeşitli evlilik bağlarıyla akraba olan kimselerin, özellikle yeğenlerin birbirleri arasındaki evlilik" olarak tanımlanmaktadır (Örnek, 1971, s. 15) Bu tür evlilikler fücür yasağına girmemektedir. İşte kimi akrabaların eş olarak tercih edilme kuralına antropolojide "**Tercihli Evlilik Geleneği**" (Preferential marriage) diyoruz.

İki tür akraba evliliğinden bahsedilebilir (Güvenç, 1972, s. 298).

a) **Paralel Kuzen Evliliği** — Aynı cinsten kardeşlerin çocuklarının evliliğidir. Yâni amcaoğlu ile amca kızı veya teyze oğlu ile teyze kızı arasındaki evlilik.

b) **Çapraz Kuzen Evliliği** — Ayrı cinsten kardeşlerin çocuklarının evliliğidir. Yâni dayı oğlu ile hala kızı veya hala oğlu ile dayı kızı arasındaki evliliğidir.

Bu tür evlilikler, Afrika, Avustralya ve Melanezya'da da görülebilir (Örnek, 1971, s. 16).

Ülkemizde akraba evliliklerinin çok yaygın olduğu, bir araştırmada da saptanmıştır. Bu araştırmaya göre Türkiye'de evli çiftlerin üçte birinin birbirleriyle akraba oldukları görülmüştür (Timur, 1972, s. 77). Akraba olan eşlerin % 80'inin kardeş çocukları oldukları belirtilmektedir. Bu duruma göre özellikle erkek kardeşlerin çocuklarının birbirleriyle evlendikleri adı geçen araştırmada belirtilmektedir.

Esasen kırsal topluluklarımızda gelin seçerken sırasıyla, önce akrabalar arasından, sonra komşulardan, köyden ve komşu köylerden evlenecek çağdaki kızlar gözden geçirilir. Nitekim tüm ülkede evliliklerin üçte birinin akraba oldukları konusundaki araştırma bulgusu bu hususu doğrulamaktadır.

Akrabalar arası evlilik, bölgeler bakımından da farklılık göstermektedir. En düşük oran (% 20) Batı Anadolu'da, en yüksek oran (% 37) ise Doğu Anadoludadır. (Timur, 1972, s. 79).

Diğer akraba evlilikleri — Bunlar da çeşitli türlerde görülmektedir. Örneğin Baldız alma (Sororat) ve Kayın alma (Levirat/ gibi biçimlerde görülmektedir.

A. **Baldızla evlenme** — Erkeğin karısı öldüğü zaman, karısının bekâr olan kız kardeşi ile evlenebilmesidir.

İşiktepe köyünde bu konuda iki örnek saptadık :

Vasfi'nin karısı ölünce onun bekâr kız kardeşini almıştı. Ölen karısından çocukları vardı. Kızın ailesi İşiktepe köyünde değildir. Vasfi ikinci evliliğinde yine bir miktar başlık vermiştir.

İkinci örneğimiz ise şudur; ışıktepe köyünde Ali'nin ilk karısı ölmüş. Ondan bir kız çocuğu olmuştu. İkinci evliliğinde baldızını almıştır. Bundan da bir kız ve üç oğlan çocuğu olmuştur. Fakat karısı da yıldırım çarpmasından ölüyor. Bu sırada Ali, bekâr biraderini evlendiriyor. Bu kez de biraderinin karısının kız kardeşini alarak üçüncü evliliğini yapıyor. Bundan da bir kızı var. Böylece aynı evde iki kızkardeş gelin oluyor. Kardeşler birlikte oturuyorlar.

Bermaz köylerinde baldızla evlenirken de başlık parası veriliyor. Fakat miktarı birinci evliliğe nazaran çok azalıyor. Bununla birlikte, Bermaz köylerinde başlık parası bir sorun değildir. Esasen miktar çok değil. 5-10 bin arasında değişiyor. Ayrıca verilen den daha fazlası çeyiz olarak tekrar oğlan evine gelmektedir.

B. Kayınbiraderle evlenme — (Levirat) Dul kadının, ölen kocasının kardeşiyle evlenmesi geleneğidir. Bu da iki durumda görülmektedir. Birincisi, kayın biraderin bekâr oluşu (Junior levirate) diğeri ise kayınbiraderin evli oluşudur.

İşıktepe köyünde birinci durumla ilgili olarak iki örneğe rastladık.

Kadri, alkolik bir kişidir ve bu yüzden ölür. Kadının bekâr kayınbiraderi İlhamiyi babası yengesi ile evlendirir. Kadının ilk kocasından bir oğlu var. Şimdikinden de, bir çocuğu olmuştur. İlhami, önceleri yengesiyle evlenmemek için direndi, fakat babasının ısrarı ile evlenmek zorunda kaldı. Karısı, İlhami ile aynı yaştadır. Resmî nikâhla evlenmişler. Bunun üzerine İlhami İstanbul'a kaçmış iki yıl orada kaldıktan sonra askere gitmiş. Kadın şimdi köyde kayınbabasının yanındadır. Köylüler bu evliliğinin uzun sürmeyeceğini söylüyorlar.

İkinci örnekte düşmanları tarafından öldürülen Abdullah Burhan'ın karısını bekâr kardeşi Mustafa Burhan almıştır.

Burada gelinlerinden çok memnun olan büyükler, onun artık yabancıya gitmesini istemedikleri için diğer oğullarıyla evlendirilmektedirler. Gelin çok marifetli, sevilen itaatlidir, onun yabancıya gitmesi istenmez. Ayrıca ev sırlarının dışarıya çıkmaması amacı da güdülmektedir. Nasılsa içimize girmiş artık dışarıya gitmesin denir.

İkinci duruma, yâni kayınbiraderin evli oluşuna ışıktepe'de bir örneğe rastlayamadık. Fakat köylüler Bermaz ve Diyarbakır köylerinde kardeşi ölen evli kayınbiraderin yengesini almasıyla ilgili pek çok olay olduğunu söylediler. Kayınbirader kendisi evli ve çocuk çocuk sahibi olduğu halde ölen kardeşinin de bir çok çocuğu varken bile yine de yengesiyle evlenebiliyor. Bu durumda yenge

eve kuma olarak geliyor. Böylece kayınbirader, ölen kardeş adına çocuk sahibi olmakta ve yengenin bakımı güven altına alınmaktadır. Bu gelenek Yahudilerde de vardır. (Örnek, 1971, s. 134).

Kayınbirader eğer küçük yaşta ise yine yengesi ile zorla evlendiriyorlar. Kuşkusuz bu durumda çeşitli sorunlar ortaya çıkıyor. Örneğin 8-9 yaşlarındaki erkek çocuğu dul gelin beklemez çok kez, bekleyenler için de çeşitli dedikodular çıkarılır;

Ayrıca çocuk büyünceye dek yenge çok yaşlanır. Ozaman çocuk büyünce yaşlı kadını almak istemez ve direnir. Yeniden evlenmek ister. Aile ve etraftan engellenince evden kaçıp gider, bir daha da dönmez (Akçam, 1964, s. 10).

Kayın alma, edebiyatımıza da konu olmuştur. Örnek olarak Cahit Atay'ın "Sultan Gelin" oyunu verilebilir. (Şener, 1971, s. 83). "Hayal ve umutlarla dolu canlı, güçlü bir köy kızı, hastalıklı, cılız bir erkekle evlendiriliyor. Önemli olan kızın mutluluğu değil, başlık parasıdır. Delikanlı, gerdeğe girmeden önce heyecanından ölüverir. Kocasının ailesi, tarlada işe koşulacak, ekinleri kaldıracak bir işgücü olarak kabul ettiği ve yüklüce bir başlık parası karşılığı satın aldığı genç kızı elden kaçırmak istemez. Sultan, "ölen adamın çocuk yaştaki kardeşine nikâh edilir. Bundan böyle Sultan Gelin'in ömrü çocuk kocasına bakmak ve onun büyümesini beklemekle geçecektir. Çocuk büyüdüğü zaman, Sultan yaşlanmışır.

Delikanlı, kendi dengi olan bir genç kızla kaçır. Sultan'a da boşa geçen yılları için yas tutmak düşer".

Dinsel yön — Konu Kuran'da da yer aldığı için dinsel yönü vardır. Kur'an-ı Kerim'de şöyle deniyor :

"Sizlere, analarınız, kızlarınız, kızkardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları, sizi emziren süt anneleriniz, süt kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle gerdeğe girdiğiniz kadınlarınızın yanınızda kalan üvey kızlarınız -ki onlarla gerdeğe girmemişseniz size bir engel yoktur-, öz oğullarınızın eşleri ve iki kız kardeşi bir arada almak suretiyle evlenmek size haram kılındı". (Nisâ Suresi, 23).

Görüldüğü gibi Kur'anın hükmü açıktır. Usul ve fûru arasında derecesi ne olursa olsun, evlenme engeli vardır. Ayrıca süt emmeden meydana gelen akrabalık da evlenme engeli oluşturur. Yine, iki kız kardeş, aynı erkeğin nikâhı altında bulunamaz.

İşte Kur'anın bu yasaklamaları dışında yakın akraba evliliklerine müsaade edilmiş olduğu inancı ile yukarıda belirttiğimiz yakın akrabalarla evlilik biçimleri doğmuştur.

Yakın akrabalarla evliliğin toplumsal işlevleri

Bu tür evliliklerin araştırma bölgemizde genellikle olumlu karşılandığı saptanmıştır. Böylece bu gelenek, ekonomik, toplumsal ve ruhsal açılarından birçok olumlu işlevlere sahiptir. Bu işlevleri aşağıdaki biçimlerde sıralayabiliriz.

a. **Malın bölünmemesi** — Bu tür evliliklerde mevcut mal ve paranın akraba çevrelerinin dışına çıkmaması, onlara geçmemesi gibi ekonomik bir amaç güdülmektedir. Ölenlerin varlıkları yine akrabaya kalmaktadır. Bu yoldan özellikle varlıklı ailelerde aile mirası korunmuş oluyor.

b. **Soyun devam ettirilmesi** — gibi toplumsal bir amaç gözönünde bulundurulur. Özellikle oğlan çocuklarının fazla istenmesinin bir nedeni de, köylerimizde geleneksel olarak çok önem verilen bu amacın gerçekleştirilmesidir.

c. **Gelinin saygılı olduğu amacı** — Işıktepede görüştüğümüz yaşlılar ve gençler bu amaç üzerinde ısrarla durmuşlardır. Özellikle yaşlılar, yabancı gelinlerin kendilerine karşı pek itaatli, saygılı davranmadıklarını; fakat akraba kızlarının daha itaatli, saygılı olduğunu belirttiler. Görüştüğümüz bir genç, şöyle dedi: "Kız akraba olduğu için anama acır, babama acır onlara iyi bakar".

d. **Başlık parası azalmaktadır.** — Akraba kızı alınırken çevredeki başlık miktarından daha az başlık istenmektedir. (Tezcan, 1972) Bu durum Işıktepe'de böyle olduğu gibi yine Diyarbakır taraflarındaki Gözınar'da da böyledir. Hatta bu köyde eskiden tasvip edilmemesine rağmen amca çocukları ile evlenme sırf başlık parası sağlamak güçlüğü nedeniyle başlamıştır (Gençler, 1971/).

e. **Evlilikte istikrar** — Bu husus da kızın huyunun suyunun iyi bilinmesinden doğmaktadır. Köylüler buna, geçim iyi olur diyorlar. Kız ve erkeğin birbirleriyle iyi anlaşmaları nedeniyle uzun ömürlü bir evlilik gerçekleşmektedir.

f. **Üvey çocukların bakımı** — Akraba kızı üvey çocuklara yabancından daha iyi bakar. Çocuklara daha fazla şefkat gösterir, onlara kendi çocuğu gibi bakar. Burada ruhsal bir amaç güdülmektedir. Örneğin baldız, ölen kız kardeşinden olan çocuklara üvey analık yapmaz. Tersine onları daha fazla bağrına basar. Aynı biçimde kayınbiraderle evlilikte de kayınbirader kardeşinden kalan öksüz çocuklara bir yabancı erkekten daha iyi bakar. Aynı kanı taşıyan amcanın babalık yapması daha fazla tercih edilir.

g — **Ekonomik yardımlaşma** — Işıktepe köyünün eski muhtarı da gelininin tarafının sayıca çok olduğunu ve kendisine tarlada yardımcı olduklarını, onlar sayesinde çok ektiğini belirtti.

Bununla ilgili olarak Ankara'nın Hasanoğlan köyünde yapılan bir araştırmada da akrabalar arasında mevcut olan işbirliği ve yardımlaşma geleneğinin mümkün olduğu kadar daha fazla sürdürülmesi isteğinin rol oynadığı belirtiliyor (Yasa, 1955, s. 154).

h. **Gelinin namuslu, dürüst oluşu** — Kız, akraba olduğu için onun soy sopu bellidir. Namuslu ve dürüst olduğu inancına varılır. Halbuki yabancı ile evlenirken kızın bu durumu ayrıca tahkik edilir, uzun uzun araştırılır.

i. **Bir arada aynı yerde büyüme** — Evlenenlerin küçük yaşları dan beri uzun yıllar birlikte büyümeleri, birbirlerini iyici tanmaları ve böylece duygusal bağlarla bağlanmaları ve aynı yere bağlılığın (sıla özlemi) yarattığı psikolojik etki de akraba evliliklerinin bir başka nedenidir (Yasa, 1969, s. 78).

Bütün bu olumlu işlevleri nedeniyle ülkemiz kırsal topluluklarında akraba evlilikleri oldukça yaygınlaşmıştır.

Sakıncalar

Akraba evliliklerinin kuşkusuz sakıncaları da var. Bununla birlikte araştırma bölgemizde sakıncaların öneminin azlığı dikkatimizi çekmiştir. Bu nedenle de akraba evlilikleri yaygındır. Sakıncalı yönleri de aşağıdaki noktalar etrafında toplayabiliriz.

a. **Akrabalar arası kırıngılığa yol açma** — Işıktepe köyü muhtarının belirttiği sakıncalardan birisi şu: Evde bir anlaşmazlık olduğunda kız hemen annesi gile uğrayıp durumu bildirmekte, ozaman da onlarla kırıngılık doğmaktadır. Gençler artık akrabalarla evlenmek istemiyor. Çünkü ayrılmak söz konusu olunca akrabalarla da kırıngı, küsme oluyor diyorlar. Bu nedenle kızdan memnun olmadığı halde sırf akraba olduğu için evliliği sürdüren, boşayamayan aileler vardır. Işıktepe'den bir genç, "Akraba kızı nazlı olur. Bir iki tokat atınca hemen babası evine kaçır" diyordu.

b. **Çocukların sakat doğuşu** — Yakın akraba evliliklerinde çocuklar mutlaka sakat doğmaktadır. Fakat Işıktepe'de köylüler bu sakıncayı herhalde bilmediklerinden pek belirtmediler. Fakat eğitim görmüş gençler bu durumun farkındalar. Bu sakıncayı daha çok gençler belirttiler.

Lise mezunu bir genç (Suphi) diyor ki, "Çocuklar anormal doğuyor. Ama o cahillere anlatamıyoruz ki! "Işıktepe'de yakın akraba evliliklerinden sakat doğmuş çocuklar var fakat halk bunun farkında değil, sadece Allah vergisi deyip geçiyorlar. Hatta lise mezunu bir genç, çok uzak bir akrabası ile evlenmek üzere idi. Bana çocuklar yönünden bir sakıncası olup olmadığını sordu. Ben de kı-

zın çok uzak akraba olması nedeniyle bir sakıncası olmayacağını belirterek teselli etim. Bu olayda olduğu gibi köylüler süt emmenin çocuklarda sakatlığa yol açtığı inancındalar. Bir köylüye çocuklarını yakın akrabalarıyla evlendirmek isteyip istemediğini sorduğumuzda, "hayır, çocuklar süt emmiş olabilir, günahdır. Hem de çocuklara karşı sevgi olmaz. Çocuklar zekâsız doğar" cevabını verdi.

Köylüler köylerindeki bir olayı anlattılar. Bir aile aynı memeden süt emmiş çocukları zorla evlendirmiş. Bir çocukları olmuş ve çift cinsiyetli olarak doğmuş ve ölmüş.

c. **Kente göçü engelleme** — Köyden bir genç, "Köydeki akrabamla evlenirsem, köyde kalırım bir yere gidemem. Halbuki ben şehirden yabancı bir kız alıp şehre yerleşmek istiyorum." demişti. Bu gencin akrabalarıyla arası açıldı. "Burada onlardan kız alırsam benim kalkınmamı istemezler, kendi egemenlikleri altına alırlar. Bizim köyde akrabalar birbirinin düşmanıdır" diyordu.

d. **Düşman tarafa kız vermemek için akrabaya kız verme** — İşiktepeli lise mezunu bir genç (Suphi), köylerinde kan davası nedeniyle düşman olan tarafa kız vermemek için ailelerin zorunlu olarak akrabalarına kız verdiklerini belirtti. Bu da doğru bir gözlem. Çünkü esasen köy çok ufaktı (54 hane). Kızı alacak kimse kalmayınca akrabaya gidiyordu. Yâni köylüler istemeseler bile bir yerde akraba evliliğine zorunlu kalıyorlar.

Bu hususla ilgili başka bir örneği köy gençlerinden Mehmet Ali verdi. Onun Elazığ'da evlenmeyi düşündüğü bir kızı Maden belediye reisinin yeğenine istemişler, kızı vermemişler. Fakat kız tarafı, onlar güçlüdürler kızı kaçırlar diye alelacele amca oğullarına vermişler. Yâni son çare akraba oluyor.

e. **Geçim olamayacağı** Prof. Erdentuğ, bir alevî köyündeki araştırmasında, akraba çocuklarının kaç göç olmadan birbirlerine alışık olarak büyüdükleri için birbirlerine pek tutkun olamayacakları ve geçim olamayacağı inancını belirtiyor. (Erdentuğ, 1971, s. 27).

Evvelden çok rastlanan **Beşik Kertmesi** de akraba evliliklerinin bir kökeni olmakta idi. Çünkü beşik kertmesi komşularla olabildiği gibi daha çok akrabalarca uygulanıyordu.

Bir başka uygulama da Diyarbakır ve Urfa taraflarında görülmektedir. Bu yörelerde bir kızın yakın akrabaları ve onların oğulları varsa o kızı dışardan kimse isteyemez. İstendiğinde kavga döğüş olur.

Etnik gruplara före farklılaşma

Yakın akrabalarla evlilik geleneği kimi etnik gruplara göre farklılaşıyor. Örneğin **Çerkezler, Boşnaklar ve Gürcüler** yakın akrabalarla evlenmezler. Çerkezler yakın akrabalarını bir kardeş gibi gördükleri için birbirleriyle evlenmeyi akıllarına bile getirmezler.

Batı Anadolu'da bulunan "**Manav**" denilen gruplarda ise **amca kızı ile** evlenilmez. Çünkü amca kızı aynı tohumdandır, aynı kandanır (Magnarella, 1974, 87, 89). Manavlar, amca kızı ile evlenmenin dinsel bakımdan yasak olduğunu söylüyorlar. Halbuki İslâm dinine göre böyle bir yasak söz konusu değildir. Aynı yöredeki Yürük, Türkmenlerde böyle bir yasak olduğu inancı yoktur. (Magnarella, 1974, s. 90). Bununla birlikte yukarıda belirttiğimiz etnik gruplarda amca kızı ile evlilik, tam bir incest (fücur) olmasa bile, aile içi evlilik sayılmaktadır. (Güvenç, 1977).

Bir alevî köyünde de **dayı kızı ile** evlenme çok azdır (Erdentuğ, 1971, s. 27).

Ortadođu ülkelerinde yapılan araştırmalarda da amca kızı ile evliliklerin yaygın olduğu saptanmıştır. (Güvenç, 1977).

Prof. Yasa, Göçmen köylerinin (Örneğin Ankara'da Taşpınar köyü) kimilerinde ise akrabalarla evlenebilmek için **yedi göbek ötesini** aramak gerektiğini belirtiyor. (Yasa, 155, s. 153).

Bir tarihçimiz de Oğuzlarda Câhiliyye devri Araplarında olduğu gibi bir baba ölünce, oğlunun, üvey annesi ile evlenebildiğini söylüyor (Sümer, 1972, s. 46).

Akraba evliliklerinde değişme eğilimleri

Bu konudaki değişme eğilimlerini birkaç noktada toplayabiliriz.

a. Genç kuşak kesinlikle akraba ile evlenmek istemiyor. Bu tür evliliğin sakıncaları esasen gençler tarafından belirtilmiştir.

b. Baldız ve kayınbiraderle evlenme biçimlerinde de evlenecek gençler eskiden anababalarının arzusuyla evleniyorlardı. Fakat şimdi gençler bu konuda direnmeye başlamıştır. Onlar istemezse ya evlilik gerçekleşmiyor veya evlenmişlerse evlilik yürümüyor.

c. Büyükler de artık akraba ile evlenmeleri gençlerin arzusuna bırakmaya başlamışlardır. Ođlumun veya kızımın gönlü varsa evlendiririm diyorlar.

d. Artık tercih nedenleri olarak, karşı tarafın halinin vaktinin iyi olması ve gençlerin birbirlerini sevmesi esas alınıyor.

Sonuç — Akriba evliliklerinin ülkemiz kırsal kesiminde sürüp gitmesinde dinsel yönün önemini de gözden uzak tutmamak gerekir. Çünkü bu gibi evlilikler şer'an caizdir, haram değildir, günah değildir gibi dinsel bakımdan ele alınmaktadır. Bu bakımdan bu gelenek kırsal kesimde ilerde de kalıcı bir özelliğe sahip olacaktır. Bazı değişme eğilimlerini belirtmiştik. Fakat bu dinsel yönü nedeniyle tamamen ortadan kalkacağı söylenemez.

Genç kuşaklarda direnme başlamıştır. Bunun belirgin nedeni de onların eğitilmiş olmalarıdır. Çünkü eğitim değişkeni, bu geleceğin olumsuz yönlerini, sakıncalarını daha iyi görmeye yardım ediyor. Buna rağmen gençler arasında bile hâlâ sürdürülmesinde sevgi ve ekonomik etmenler rol oynamamaktadır. Yâni gençler birbirlerini severse veya taraflardan birisi varlıklı ise onlar da bu tür evliliklere razı olmaktadır.

İlerde kentleşme süreci içerisinde akrabalık sisteminin etkisinin azalması ile gençlerin eş seçiminin kendi arzularına bırakılacağı kuşkusuzdur. Böylece özgür eş seçimi biçimindeki kent alışkanlığı egemen olabilir.

K A Y N A K L A R

Timur, Serim : Türkiye'de Aile Yapısı, Ank, 1972, Hacettepe Üniversitesi Yayını.
Güvenç Bozkurt : İnsan ve Kültür, Ankara 1972.

Güvenç, Bozkurt : "Sosyal Değişme Sürecinde Aile, Akrabalık ve Soy İlişkileri"
Türkiye'de Toplumsal Bilim Araştırmalarında Yaklaşımlar ve Yöntemler isimli kitap içinde, Ankara 1977, ODTÜ Yayını.

Erdentuğ, Nermin : Hal Köyünün Etnolojik Tetkiki, Ankara 1956.

Erdentuğ, Nermin : Sün Köyünün Etnolojik Tetkiki, Ankara 1956.

Yasa, İbrahim : Hasanoğlan Köyü, Ankara 1955.

Yasa, İbrahim : Yirmibeş Yıl Sonra Hasanoğlan Köyü., Ankara, 1969 S.B.F. Yayını.

Örnek, Veyis : Etnoloji Sözlüğü, Ankara, 1971. D.T.C.F. Yay.

Akçam, Dursun : Analar ve Çocuklar, İstanbul 1964, Varlık Yay.

Şener, Sevda : Türk Tiyatrosunda Ahlâk, Ekonomi, Kültür Sorunları, Ankara 1971, D.T.C.F. Yay.

Gençler, Ahmet : Gözpinar'da Kültür Değişmeleri, Antropoloji Derg. No. 6. Ankara 1971. D.T.C.F.

Magnarella, Paul : Tradition And Change in a Turkish Town. U.S.A. 1974.

Tezcan, Mahmut : Ülkemiz'de Başlık Parası Uygulaması ve Değişme Eğilimleri, Ankara 1977, Türk Folkloru Araştırmaları Yıllığı, 1976.

Sümer, Faruk : Oğuzlar, Ankara, 1972, D.T.C.F. Yayını.